

Čo chcel Boh, aby sme pochopili zo slov, ktoré použil?

Russel Grigg: *How long were the days of Genesis 1?*

preklad: Martina Mesárošová (Solas o.z.)

Trvali dni v stvoriteľskom týždni 24 hodín alebo to boli dlhé časové obdobia? V tomto článku budeme rozoberať hebrejské výrazy pre 'čas', ktoré mal autor k dispozícii a aký význam chcel vyjadriť výberom špecifických slov, ktoré použil¹.

Význam slova *yôm*

Keď Mojžiš, inšpirovaný Bohom, zostavil záznam o stvorení v Genezis 1, použil hebrejské slovo *yôm* vo význame 'deň'. Spojil *yôm* s číslovkami ('prvý deň', 'druhý deň', 'tretí deň, atď.') a so slovami 'ráno a večer', a pri prvom použití dôkladne zadefinoval význam slova *yôm* (použitého týmto spôsobom) ako jeden cyklus deň/noc (Genezis 1:5). V celej Biblii preto *yôm* použitý týmto spôsobom opisuje bežný 24-hodinový deň. Je tu teda evidentný dôkaz, že keď Boh použil slovo *yôm* týmto spôsobom, chcel vyjadriť fakt, že dni stvorenia trvali 24 hodín.

Pouvažujme teraz, ktoré iné slová mohol Boh použiť, ak by chcel vyjadriť oveľa dlhší časový úsek ako 24 hodín.

Niektoré hebrejské slová pre 'čas'

V hebrejčine je niekoľko slov, ktoré vyjadrujú dlhý časový úsek.⁴ Patrí k nim *qedem*, čo je hlavný jednoslovný výraz pre 'staroveký' a niekedy sa prekladá ako 'dávny';

olam

znamená 'nekonečný' alebo 'večnosť' a prekladá sa 'nekončiaci', 'dávny' alebo 'naveky';

dor

znamená 'premena času' alebo 'vek' a niekedy sa prekladá ako 'generácie/pokolenia';

tamid

znamená 'ustavične' alebo 'navždy';

ad

znamená 'neobmedzený čas' alebo 'naveky';

orek

pri použití s *yôm* sa prekladá 'dĺžky dní';

shanah

znamená 'rok' alebo 'premena času' (vychádzajúca zo zmeny ročných období);

netsach

znamená 'naveky'. K slovám, vyjadrujúcim kratší časový úsek patria

eth

(všeobecný výraz pre čas); a

moed

, vo význame 'ročné obdobie' alebo 'slávnosti/sviatky'. Pouvažujme, ako mohli byť niektoré z týchto slov použité.

1. Udalosť z dávnej minulosti

Keby nám Boh chcel povedať, že stvoriteľské udalosti prebehli dávno v minulosti, mohol by to povedať niekoľkými spôsobmi:

yamim (množné číslo slova *yôm*) samostatne alebo v spojení s 'večer a ráno' by znamenalo 'boli to dni večera a rána'. Toto by bol najjednoduchší spôsob a vyjadroval by mnoho dní a tým možnosť dlhého veku.

qedem samostatne alebo v spojení so slovom 'dni' by znamenalo 'a bolo to od dávnych čias'.

olam v spojení so slovom 'dni' by znamenalo 'a bolo to od dávnych čias'.

Ak by nám teda chcel Boh komunikovať dávne stvorenie, mohol použiť aspoň tri konštrukcie, aby to vyjadril. Avšak *Boh sa rozhodol nepoužiť ani jednu z nich*.

2. Pokračujúca udalosť z dávnej minulosti

Ak by nám Boh chcel povedať, že stvorenie začalo v minulosti, ale pokračovalo do budúcnosti, v zmysle, že stvorenie prebehlo nejakým typom teistickej evolúcie, mohol to vyjadriť viacerými spôsobmi:

dor samostatne alebo v spojení so slovami 'dni', 'dni' a 'noci', alebo 'večer a ráno' by mohlo znamenať 'boli to generácie/pokolenia dní a nocí'. To by bolo najlepšie slovo na vyjadrenie údajných milárd rokov evolúcie, ak by to tak bolo myslené.

olam v spojení s predložkou *le*, plus 'dni' alebo 'večer a ráno' mohol znamenať 'nekončiaci'; iná konštrukcia *le olam va-ed* znamená 'po večnosť a ďalej' a je preložená 'na veky vekov' v knihe Exodus 15:18.

tamid v spojení so slovami 'dni', 'dni' a 'noci', alebo 'večer' a 'ráno', mohli znamenať 'a to bolo pokračovanie dní'.

ad použité buď samostatne alebo s *olam* mohlo znamenať 'a bolo to navždy'.

□□□□ *shanah* (rok) mohlo byť použité obrazne vo význame 'dlhý čas', najmä v množnom čísle.

yôm rab doslova znamená 'dlhý deň' (pozri 'dlhé obdobie/mnoho dní' v knihe Jozua 24:7, alebo 'dlhý čas' v preklade the New American Standard Bible). Túto konštrukciu mohol teda Boh použiť, ak by chcel, aby sme chápali 'dni' ako dlhé časové obdobie.

Takže, ak by Boh chcel, aby sme verili, že použil dlho sa vlečúci stvoriteľský proces, mal k dispozícii viaceré slová, pomocou ktorých to mohol vyjadriť. Avšak *Boh sa rozhodol nepoužiť*

žiadne z nich.

3. Neurčitý čas

Ak by Boh chcel vyjadriť, že stvorenie prebehlo v minulosti, bez toho, aby poskytol skutočný údaj o tom, ako dlho trval tento proces, existovali spôsoby, ako to mohol urobiť:

yôm v kombinácii so slovami 'svetlo' a 'tma' by znamenalo 'a bol to deň svetla a tmy'. Toto môže mať nejednoznačný význam kvôli symbolickému použitiu slov 'svetlo' a 'tma' na iných miestach v Starom Zákone. Avšak *yôm* v spojení so slovami 'ráno a večer', najmä ak im predchádza číslovka, nie je nikdy nejednoznačné.

eth ('čas') v kombinácii so slovami 'deň' a 'noc', ako je to uvedené v knihe Jeremiáš 33:20 a Zachariáš 14:7, by mohlo byť nejednoznačné. Podobne *eth* v kombinácii so slovami 'svetlo' a 'tma' (teoretická konštrukcia). Ak by bolo použité ktorékoľvek z týchto spojení, dĺžka 'dní' pri stvorení by bola otvorená pre diskusiu. Avšak *Boh sa rozhodol nepoužiť žiadne z nich.*

Záver autora

Nasledujúce úvahy nám ukazujú, čo Boh chcel, aby sme pochopili:

O význame akejkolvek časti Biblie musí rozhodovať zámer autora.

1. O význame akejkolvek časti Biblie musí rozhodovať zámer autora. V prípade knihy Genezis bol zrejmý zámer autora opísať historickú udalosť. Prejavilo sa to v tom, akým spôsobom Pán Ježiš Kristus a apoštol Pavel nakladali s knihou Genezis – t.j. citovali ju ako pravdivú skutočnosť, a nie symbolický mýtus či podobenstvo.^{5,6} Autorov zámer očividne nebol sprostredkovať alegorickú poéziu, fantáziu alebo mýtus. A preto to, čo Boh prostredníctvom Mojžiša povedal o stvorení v knihe Genezis, by sa nemalo vykladať v tomto zmysle.

V skutočnosti, Mojžiš použil niektoré z vyššie uvedených slov označujúcich 'dlhý čas' (uvedené kurzívou v príkladoch nižšie, korene hebrejských slov v hranatých zátvorkách), i keď nie s odkazom na dni stvorenia. Napríklad, v Prvej knihe Mojžišovej (Genezis) 1:14, napísal, 'Nech sú svetlá ...*na určité časy* [*moed*]'; v Prvej knihe Mojžišovej (Genezis) 6:3, 'A Hospodin riekol: Nebude sa môj Duch prieť s človekom *na veky* [*olam*]'; v Prvej knihe Mojžišovej (Genezis) 9:12 '*na večné pokolenia*

[
olam dor

]'; v Tretej knihe Mojžišovej (Leviticus) 24:2 'ktorá by *vždycky*

[
tamid

] horela'; v Štvrtej knihe Mojžišovej (Numeri) 24:20 'že zahynie *navždy*

[
ad

]'; v Piatej knihe Mojžišovej (Deuteronomy) 30:20 'lebo on je tvojím životom a dĺžkou tvojich dní,

[
yôm orek

]'; v Piatej knihe Mojžišovej (Deuteronomy) 32:7 'Rozpomeň sa na *dni minulého veku*

[
yôm olam

]'; a tak ďalej.

Prečo Boh nepoužil žiadne z týchto slov v súvislosti s dňami stvorenia, keď vidíme, že ich použil pre opísanie iných javov? Je zjavné, že bolo jeho zámerom, aby dni stvorenia boli chápané ako bežné dni spôsobené otáčaním Zeme a nebolo jeho zámerom, aby sme z textu vyvodili dlhšie časové úseky.

Profesor James Barr, profesor hebrejčiny na Oxfordskej univerzite súhlasí, že slová použité v knihe Genezis sa vzťahujú na 'sled šiestich dní, ktoré boli rovnaké 24 hodinové dni, aké máme dnes', a ako hovorí, nepozná žiadneho profesora hebrejčiny zo žiadnej poprednej univerzity, ktorý by to povedal inak.⁷

2. Deti vôbec nemajú problém pochopiť význam knihy Genezis. Jediná príčina, prečo sa uvažuje o iných názoroch je, že ľudia na výklad Biblie používajú myšlienky z mimobiblických zdrojov, predovšetkým z evolučných/ateistických.

3. Biblia je Božie posolstvo ľudstvu a ako taká robí autoritatívne vyhlásenia o realite. Ak niekto odstráni akúkoľvek časť Biblie zo sféry reality, Boh nám stále môže komunikovať pravdu, ale čitateľ si nikdy nebude istý, či ju chápe tak, ako to jej autor zamýšľal. Okrem toho, ak Božia komunikácia s nami je mimo našej sféry reality, tak potom nemôžeme vedieť, či akýkoľvek

záznam v Biblii znamená to, čo slová v skutočnosti hovoria alebo znamená niečo úplne iné, mimo naše chápanie. Napríklad, ak toto kritérium aplikujeme na záznam o Ježišovom vzkriesení, možno tie slová by mohli znamenať, že Ježiš nebol vzkriesený fyzicky, ale spôsobom, ktorý je mimo nášho chápania. Ak sa takéto druhy slovných hier hrajú s Bibliou, Bibila stráca autoritu, my strácame Božský pohľad na realitu a kresťanstvo stráca svoju silu meniť životy.⁸

4. Ak 'dni' naozaj neboli bežné dni, potom sa pootvárajú dvere k obvineniu Boha, že vážne zavádzal svoj ľud tisíce rokov. Komentátori všeobecne chápali Genezis priamočiaro, až kým sa neuskutočnili snahy o zosúladenie záznamu o stvorení s dlhým časovým obdobím, a potom s evolúciou.

Záver

V Genezis 1 sa nám Boh, skrze 'pero' Mojžiša, veľmi úporne snaží povedať, že 'dni' stvorenia boli doslova dni spôsobené otáčaním Zeme. Aby to dosiahol, použil hebrejské slovo *yôm* v kombinácii s číslom a slová 'večer a ráno'. Keby nám Boh chcel povedať, že stvorenie prebehlo v dávnoveku, tak existovalo niekoľko dobrých spôsobov, ktorými to mohol urobiť. Ak by mal na mysli teistickú evolúciu, tak existovalo niekoľko konštrukcií, ktoré mohol použiť. Ak faktor času mal byť nejednoznačný, tak hebrejčina mala spôsoby, ako to vyjadriť. Avšak Boh sa rozhodol nepoužiť žiadnu konštrukciu, ktorá by vyjadrovala význam iný ako doslovný solárny deň.

Jediný možný význam z použitých hebrejských slov je, že 'dni' stvorenia boli 24-hodinové dni.

Boh nemohol vyjadriť tento význam zrozumiteľnejšie, než ako to urobil v Genezis 1. Božské potvrdenie tejto skutočnosti, ak je vôbec nejaké potrebné, sa nachádza v Exodus 20:9-11, kde je v celom texte použité rovnaké slovo 'dni':

„Šesť *dní* budeš pracovať a robiť akékoľvek svoje dielo. Ale siedmy *deň* je sobota Hospodina, tvojho Boha. Nebudeš robiť nijakého diela ani ty ani tvoj syn ani tvoja dcéra, tvoj sluha ani tvoja dievka ani tvoje hovädo ani tvoj pohostín, ktorý je v твоjich bránach. Lebo šesť *dní* činil Hospodin nebesia a zem, more a všetko, čo je v nich, a odpočinul siedmeho *dňa*. Preto požehnal Hospodin *deň* soboty a posvätil ho.“

Referencie a poznámky

1. Autor je zaviazaný Jamesovi Stambaughovi, Dni stvorenia: Semantický prístup (The Days of Creation: A Semantic Approach,), J. Creation 5(1):70–78, 1991; creation.com/semantic, za množstvo materiálu v tomto článku a lingvistovi Dr. Carlesovi Taylorovi z Gosfordu, NSW, Austrália, za radu a pomoc s hebrejštinou. Keď povieme “24 hodinové dni”, tak máme na mysli len to, že to boli bežné dni vytýčené otáčaním Zeme, a nie že by museli trvať presne 24 hodín (otáčanie Zeme sa postupne spomaľuje).

2. M. Saebo vo svojom Teologickom slovníku Starého testamentu (Theological Dictionary of the Old Testament) 6:22 hovorí, že yôm je: 'zásadné slovo pre delenie času podľa daného striedania dňa a noci, na ktorom sú založené všetky ostatné jednotky času (ako aj kalendár).' Citované z Ref. 1, strana 72.

3. Pre ďalšiu diskusiu o význame slova yôm, pozri Charles Taylor, Prvých 100 slov (The first 100 words), The Good Book Co, Gosford, NSW, Australia, strana 21, 1996.

4. Hebrejské slová, poangličtený pravopis a biblické referencie sú citované z Youngovej Analytickej konkordancie k Biblii (Young's Analytical Concordance to the Bible).

5. Pozri, napríklad, Marek 10:6, 13:19..

6. Pozri Rimanom 5:12, 1. Korinským 15:21-22, 45, 2. Korinským 4:6, 1. Timotea 2:13-4:1.

7. Zdroj: list od prof. Jamesa Barra Davidovi C.C. Watsonovi (letter from Prof. James Barr), z 23. Apríla 1984. Treba si všimnúť, že prof. Barr nevraví, že verí v historickú pravdivosť Genezis; on nám len hovorí, v súlade s jednomyselným názorom popredných svetových profesorov hebrejského jazyka (vrátane jeho samého), aký význam mali vyjadriť použité hebrejské slová.

8. Upravené podľa Ref. 1, strana 76.

Pôvodný článok (v angličtine) Russel Grigg: *How long were the days of Genesis 1?* sa nachádza na web stránke spoločnosti Creation Ministries International (CMI) na adrese <http://creation.com/how-long-were-the-days-of-genesis-1>

Preložené a uverejnené so súhlasom CMI. Do slovenčiny preložila Martina Mesárošová (Solas o.z.).